

Sygn. akt I CSK 617/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 czerwca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

SSN Józef Frąckowiak

Protokolant Beata Rogalska

w sprawie z powództwa Stowarzyszenia Autorów "ZAiKS" w W.
przeciwko Wydawnictwo B. Spółka z o.o. Spółce Komandytowej w W.
z udziałem interwenienta ubocznego po stronie pozwanej "B. F. Co" Spółki
z o.o. w W.

o udzielenie informacji i zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 21 czerwca 2013 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 24 kwietnia 2012 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach procesu za instancję odwoławczą.**

Uzasadnienie

Stowarzyszenie Autorów ZAiKS w W. domagało się zasądzenia od Wydawnictwa B. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w W. kwoty 238.500 zł wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu oraz zobowiązania pozwanej do przedstawienia informacji o liczbie wyprodukowanych egzemplarzy nośników z wyliczonymi filmami i całości nakładów (z filmem i bez filmu) wskazanych w pozwie czasopism z określeniem numerów czasopisma, a także nakładów innych numerów czasopism wydanych w innych latach bez insertów.

Pozwana oraz interwenient uboczny B. F. Co spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wnieśli o oddalenie roszczeń powoda, podnosząc, że nie wykazał on legitymacji procesowej czynnej, a nadto - wysokości dochodzonego wynagrodzenia.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 8 lipca 2011 r. oddalił powództwo i orzekł o kosztach procesu, przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia i wnioski.

Pozwana, mając zawarte z licencjodawcami, m.in. z interwenientem ubocznym, umowy dotyczące udzielenia jej licencji na korzystanie z filmów, wprowadzała do obrotu wydawane przez siebie czasopisma wraz z reprodukowanymi filmami na płytach DVD, do własnego użytku nabywców.

Strona powodowa na podstawie decyzji Ministra Kultury i Sztuki z dnia 23 października 1988 r., BP/WPA/041/Z/9/98, otrzymała zezwolenie na zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi do utworów: słownych, muzycznych, słowno-muzycznych, choreograficznych, pantomimicznych oraz słownych, muzycznych, słowno-muzycznych i choreograficznych w utworze audiowizualnym na następujących polach eksploatacji: utrwalanie, zwielokrotnianie i wprowadzanie do obrotu, wprowadzanie do pamięci komputera, publiczne wykonanie, publiczne odtwarzanie, wyświetlanie, wystawianie, najem, dzierżawa, nadanie za pomocą wizji lub fonii przewodowej lub bezprzewodowej przez stacje naziemną, nadawanie za pośrednictwem o raz równoczesne, integralne nadanie utworu nadawanego przez inną organizację radiową lub telewizyjną. Na tym samych polach eksploatacji działało

również Stowarzyszenie Filmowców Polskich, z którym ZAiKS zawarł w dniu 28 czerwca 2004 r. porozumienie ustalające, że będzie inkasował wynagrodzenie za scenariusze polskich filmów zwielokrotnianych na nośnikach oraz wynagrodzenie za wykorzystywanie utworów muzycznych i słowno-muzycznych w polskich i zagranicznych filmach.

W ocenie Sądu Okręgowego, skoro na tym samym polu eksploatacji działa więcej niż jedna organizacja zbiorowego zarządzania, strona powodowa nie może skutecznie powołać się na domniemanie płynące z art. 105 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm. - dalej: "u.p.a.p.p."), bowiem nie wykazała, iż twórcy, których praw dochodzi w niniejszym procesie są jego członkami, bądź – jeżeli nie należą do żadnej organizacji albo nie ujawnili swojego autorstwa – że została wskazana przez Komisję Prawa Autorskiego. Porozumienie z dnia 28 czerwca 2004 r. nie może zastąpić tego wskazania, gdyż jest ono wyrazem nadużycia pozycji dominującej na rynku zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów audiowizualnych (art. 9 w związku z art. 5 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów; tekst jedn.: Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.).

Powodowe Stowarzyszenie, nie mając legitymacji procesowej do dochodzenia wynagrodzenia przewidzianego w art. 70 ust. 2¹ u.p.a.p.p., nie ma jej również w zakresie roszczenia informacyjnego służącego uzyskaniu danych niezbędnych określenia wysokości tego wynagrodzenia.

Sąd Apelacyjny wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną oddalił apelację Stowarzyszenia ZAiKS od wyroku Sądu Okręgowego. Uznał, że legitymację procesową strony powodowej należy ocenić - na gruncie art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p. - odmiennie w zakresie roszczeń odnoszących się do utworów twórców polskich oraz twórców zagranicznych. Wprawdzie przepisy ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych stosuje się do utworów, których twórca jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, lub które są chronione na podstawie umów

międzynarodowych, w zakresie, w jakim ich ochrona wynika z tych umów, jednak powodowe Stowarzyszenie nie wykazało, że utwory muzyczne twórców nie będących obywatelami polskimi są objęte działaniem tej regulacji. W odniesieniu do tych utworów zastosowanie domniemania z art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p. nie wchodziło w rachubę również z tej przyczyny, że strona powodowa powołała się na umowy o wzajemnej reprezentacji, zawarte z zagranicznymi organizacjami uprawnionymi do ochrony praw autorskich i zarządzania nimi, z czego wynika, że inne organizacje roszczą sobie prawa do tego samego utworu; umowy te nie zostały przedstawione w toku niniejszego procesu a ich istnienia nie można domniemywać.

Wbrew odmiennemu zapatrywaniu Sądu Okręgowego, nie ma podstaw do uznania, że Stowarzyszenie Filmowców Polskich rości sobie prawa do - objętych pozwem - utworów muzycznych i słowno-muzycznych twórców polskich, nawet przy założeniu, że porozumienie zawarte przez to Stowarzyszenie z ZAiKS jest nieważne. Nie ma dowodów na to, że strony nie przestrzegają tego porozumienia, zaś do obalenia domniemania z art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p. nie wystarcza samo wskazanie, że istnieje inna organizacja zbiorowego zarządzania, działająca w tym samym zakresie. Strona powodowa posiada zatem legitymację procesową do dochodzenia wynagrodzenia w części dotyczącej utworów polskich. Żądanie zgłoszone w tym zakresie podlegało jednak oddaleniu, gdyż strona powodowa nie wykazała, w jakiej wysokości było ono usprawiedliwione. Nie byłaby przy tym w stanie tego wykazać nawet przy uwzględnieniu roszczenia informacyjnego, gdyż za podstawę wyliczenia wynagrodzenia przyjęła - bezzasadnie - stawkę ustaloną przez siebie w związku z porozumieniem zawartym ze Stowarzyszeniem Filmowców Polskich.

W skardze kasacyjnej, opartej na obu podstawach określonych w art. 398³ § 1 k.p.c., strona powodowa, w ramach pierwszej podstawy, zarzuciła błędną wykładnię a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie:

- art. 105 ust. 1 w związku z art. 5 pkt 1¹ i 4 u.p.a.p.p. wskutek przyjęcia, iż domniemanie przewidziane w pierwszym z wymienionych przepisów nie odnosi się do twórców zagranicznych oraz że jego zastosowanie do tych twórców wymaga przedstawienia wykazu twórców i umów z organizacjami zagranicznymi o wzajemnej reprezentacji;

- art. 3 porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (Dz. U. z 1996 r. Nr 32, poz. 143; dalej: „porozumienie TRIPS”) i art. 5 aktu paryskiego konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych (Dz. U. z 1990 r. Nr 82, poz. 247) w następstwie uznania, że unormowana w tych przepisach zasada asymilacji nie obejmuje domniemania z art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p.;
- art. 105 ust. 1 w związku z art. 104 ust. 2 u.p.a.p.p., polegające na uznaniu, że domniemanie wynikające z tego pierwszego przepisu odnosi się do zagranicznych organizacji, które nie uzyskały zezwolenia właściwego ministra na podjęcie działalności określonej w ustawie;
- art. 70 ust. 2 pkt 4 (art. 70 ust. 2 pkt 4 obowiązującego od dnia 6 czerwca 2007 r.) w związku z art. 70 ust. 3 u.p.a.p.p. polegające na uznaniu, że strona powodowa jest zobowiązana do wskazania, za jakie utwory muzyczne wykorzystane w filmach domaga się wynagrodzenia oraz
- art. 70 ust. 2 pkt 4 (art. 70 ust. 2¹ pkt 4 obowiązującego od dnia 6 czerwca 2007 r.) w związku z art. 70 ust. 3 i art. 110 u.p.a.p.p. w wyniku nieuwzględnienia, że stosowne wynagrodzenie to takie, które uprawniony otrzymałby na podstawie umowy zawartej z naruszcycielem autorskiego prawa majątkowego na warunkach określonych w tabeli zatwierdzonej przez władze strony powodowej i stosowanej wobec wszystkich użytkowników.

Drugą podstawę kasacyjną skarżący wypełnił zarzutami naruszenia:

- art. 6 k.c. w związku 228 § 1, art. 230 i art. 391 § 1 k.p.c. przez uznanie, że strona powodowa nie wykazała, że utwory muzyczne w filmach zagranicznych, za które domaga się zapłaty wynagrodzenia, są objęte dyspozycją art. 5 u.p.a.p.p.;
- art. 233 w związku z art. 230 i art. 391 § 1 k.p.c. wskutek przyjęcia, że strona powodowa nie wykazała faktu zarządzania prawami do utworów zagranicznych mimo przedstawienia umów o wzajemnej reprezentacji;

- art. 233 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p. przez uznanie, że w przedstawionych przez powoda metrykach filmów i fiszkach utworowych brak jest informacji o twórcach utworów;
- art. 233 w związku z art. 391 k.p.c. przez niedokonanie oceny tabel wynagrodzeń strony powodowej pod kątem stosowności dochodzonego wynagrodzenia;
- art. 230 w związku z art. 391 k.p.c. przez pominięcie, że pozwana skutecznie nie zakwestionowała wysokości stawek wynagrodzenia ,wskazanych przez stronę powodową;
- art. 232 zdanie drugie k.p.c. w związku z art. 278 § 1, art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. i art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 70 ust. 2 (ust. 2¹) pkt 4 w związku z art. 104 ust. 2 pkt 2 oraz ust. 3 i ust. 4 u.p.a.p.p., art. 106 ust. 1, art. 109 i art. 110 u.p.a.p.p. przez błędną ocenę określających wysokości dochodzonego wynagrodzenia oraz niedopuszczenie z urzędu dowodu z opinii biegłego na okoliczność ustalenia stosownego wynagrodzenia oraz
- art. 224 § 1 w związku z art. 391 § 1 wskutek zamknięcia rozprawy przed dostatecznym wyjaśnieniem sprawy.

Powołując się na tak ujęte podstawy kasacyjne, strona powodowa wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w W. i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na jej rzecz od strony powodowej kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 70 ust. 2¹ pkt 4 u.p.a.p.p., współtwórcy utworu audiowizualnego oraz artyści wykonawcy są uprawnieni do stosownego wynagrodzenia z tytułu reprodukcji utworu audiowizualnego na egzemplarzu przeznaczonym do własnego użytku osobistego. Stosownie zaś do art. 70 ust. 3 u.p.a.p.p., korzystający z utworu audiowizualnego wypłaca wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 2¹, za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego

zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi; pośrednictwo to jest obowiązkowe.

Organizacjami zbiorowego zarządzania są stowarzyszenia zrzeszające twórców, artystów, wykonawców, producentów lub organizacje radiowe i telewizyjne, których statutowym zadaniem jest zbiorowe zarządzanie i ochrona powierzonych im praw autorskich lub praw pokrewnych oraz wykonywanie uprawnień wynikających z ustawy (art. 104 u.p.a.p.p.). Zakres zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, powinien być określony poprzez wskazanie kategorii dóbr (kategorii utworów, artystycznych wykonań, nagrań lub nadań) oraz przez ścisłe określenie pól eksploatacji, w odniesieniu do których zbiorowe zarządzanie ma miejsce. Organizacja zbiorowego zarządzania nie ma obowiązku wykazywania praw do konkretnych utworów. Nie ulega wątpliwości, że zakres zbiorowego zarządzania obejmuje pobieranie wynagrodzenia, które nie mogą być wypłacane bez pośrednictwa organizacji zbiorowego zarządzania, a więc również wynagrodzenia dochodzonego w niniejszej sprawie.

Na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania działa domniemanie - przewidziane w art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p. - zgodnie z którym organizacja zbiorowego zarządzania jest uprawniona do zarządzania i ochrony w odniesieniu do pól eksploatacji objętych zbiorowym zarządzaniem oraz ma legitymację procesową w tym zakresie. Istotą tego domniemania jest zwolnienie organizacji zbiorowego zarządzania od obowiązku wykazywania upoważnienia do reprezentacji w procesie o ochronę praw autorskich lub pokrewnych, jednakże jedynie na tych polach eksploatacji, które objęte są zezwoleniem Ministra Kultury i Sztuki. (zob. wyrok SN III CK 99/04). Podstawę domniemania stanowi objęcie przez daną organizację zbiorowego zarządzania określonych praw na oznaczonym polu eksploatacji; o okoliczności tej rozstrzyga treść zezwolenia Ministra Kultury i Sztuki (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 1999 r., I CKN 1139/97, OSNC 2000, nr 1, poz. 6 i z dnia 8 grudnia 2000 r., I CKN 971/98, OSNC 2001, nr 6, poz. 97).

Domniemanie przewidziane w art. w art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p. jest - jak każde domniemanie prawne - usuwalne. Nie można się na nie powołać, gdy do tego samego utworu lub artystycznego wykonania rości sobie tytuł więcej niż jedna

organizacja zbiorowego zarządzania. Do uchylenia omawianego domniemania nie wystarczy jednak samo wskazanie, że istnieje inna organizacja działająca w tym samym zakresie. Kwestionujący legitymację danej organizacji w odniesieniu do konkretnych praw musi ponadto wykazać, że inna organizacja działająca w tym samym zakresie powołuje się wobec niego na swój tytuł do tych samych praw. Gdyby bowiem do obalenia domniemania przewidzianego w art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p. wystarczyło samo wskazanie działającej w tym samym zakresie innej organizacji, to w sytuacji, w której Ministerstwo Kultury i Sztuki zezwala na działanie wielu organizacji o pokrywającym się zakresie zarządzania, domniemanie to mogłoby utracić swoje praktyczne znaczenie (por. wyroki Sąd Najwyższego: z dnia 20 maja 1999 r., I CKN 1139/97, OSNC 2000, nr 1, poz. 6 oraz z dnia 15 maja 2009 r., II CSK 701/08, niepubl.).

Przepisy ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych stosuje się do zagranicznych twórców i artystów wykonawców. Wynika to z zasady asymilacji przyjętej w art. 5 pkt 1¹ i 4 u.p.a.p.p. i przepisach konwencji międzynarodowych wiążących Polskę (zob. art. 3 ust. 1 porozumienia TRIPS", art. 5 aktu paryskiego konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych, w związku z art. 9 porozumienia TRIPS, art. 2 ust. 2 międzynarodowej konwencji o ochronie wykonawców, producentów fonogramów oraz organizacji nadawczych, Dz. U. z 1997 r. Nr 125, poz. 800, a także art. 12 TWE). Zakresem działania tej zasady, chroniącej jednakowo twórców utworów polskich oraz zagranicznych niezależnie od zasady wzajemności, zostały objęte przytoczone wyżej unormowania, przyznające współtwórcom utworu audiowizualnego i artystom wykonawcom wynagrodzenie przewidziane w art. 70 ust. 2¹ pkt 4, zastrzegające obowiązkowe pośrednictwo właściwej organizacji zbiorowego zarządzania przy dochodzeniu tych należności (art. 70 ust. 3) oraz ustanawiające na rzecz tej organizacji domniemanie określone w art. 105 ust. 1 (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., I CSK 35/09, OSNC 2010, nr 3, poz. 47).

Powodowe Stowarzyszenie niewątpliwie jest organizacją zbiorowego zarządzania w rozumieniu art. 104 u.p.a.p.p. Z przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku wiążących ustaleń faktycznych wynika, że otrzymało ono - na podstawie decyzji Ministra Kultury i Sztuki - zezwolenie na zbiorowe

zarządzanie prawami autorskimi do utworów: słownych, muzycznych, słowno-muzycznych, choreograficznych, pantomimicznych oraz słownych, muzycznych, słowno-muzycznych i choreograficznych w utworze audiowizualnym, m.in. na takich polach eksploatacji, jak zwielokrotnianie i wprowadzanie do obrotu. Przeszkodę do uznania, że strona powodowa nie jest uprawniona do dochodzenia objętych pozwem roszczeń o wynagrodzenie, mogłoby stanowić stwierdzenie, że nie jest ona organizacją właściwą, o której mowa w art. 70 ust. 3 u.p.a.p.p.

Wbrew stanowisku strony skarżącej, Sąd Apelacyjny nie odrzucił możliwości zastosowania w odniesieniu do twórców zagranicznych domniemania z art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p., gdyż w rozważaniach dotyczących tej kwestii odwołał się wyraźnie do zasady asymilacji wyrażonej w art. 5 u.p.a.p.p. (oznaczając ten przepis omyłkowo jako art. 4), nakazującej objęcie twórców zagranicznych ochroną przewidzianą dla twórców krajowych. Zarzut błędnej wykładni art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p., oparty na niczym nieusprawiedliwionej próbie przypisania Sądowi Apelacyjnemu odmiennego zapatrywania, należało uznać za bezzasadny.

Zasadniczą przesłanką uznania przez Sąd Apelacyjny, że stronie powodowej nie przysługuje legitymacja czynna w zakresie wynagrodzenia dochodzonego na rzecz współtwórców zagranicznych stanowiło stwierdzenie, iż nie wykazała ona, że utwory współtwórców niebędących obywatelami polskimi są objęte działaniem ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Wniosek ten nasuwa jednak - co trafnie zarzuciła strona skarżąca - istotne zastrzeżenia, gdyż pomija, dostrzegany w judykaturze i piśmiennictwie, szeroki zakres oddziaływania aktu paryskiego konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych oraz porozumienia TRIPS; regulacje te - na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w powołanym wyżej wyroku z dnia 16 września 2009 r., I CSK 35/09 - ze względu na zasięg działania Światowej Organizacji Handlu, mają w istocie charakter powszechny.

Z motywów zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd Apelacyjny, rozważając dopuszczalność stosowania przepisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ograniczył się do badania wyłącznie łącznika obywatelstwa twórców zagranicznych, podczas gdy strona powodowa w zakresie swojej legitymacji

powoływała się także na treść art. 4 konwencji berneńskiej, zapewniającego ochronę autorom dzieł filmowych, których producent ma swoją siedzibę lub stałe miejsce pobytu w jednym z państw objętych jej działaniem. Brak odniesienia się do tych kwestii nie pozwala skutecznie odeprzeć zarzutu naruszenia art. 3 porozumienia TRIPS i art. 5 aktu paryskiego konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych.

Sąd Apelacyjny uznał również, że - niezależnie od wskazanej zasadniczej przyczyny - stronie powodowej nie przysługuje legitymacja procesowa do dochodzenia wynagrodzenia należnego twórcom zagranicznym z uwagi na to, że inne organizacje (zagraniczne) roszczą sobie tytuł do utworów objętych żądaniem pozwu. Ten ostatni wniosek Sąd Apelacyjny wysnuł z faktu, że strona powodowa powołała się na umowy o wzajemnej reprezentacji, które zawarła z organizacjami zagranicznymi. Trafnie zarzuciła skarżąca, że ocena ta jest wynikiem błędnej wykładni art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p.

Domniemanie przewidziane w tym przepisie obejmuje - na polach eksploatacji określonych zezwoleniem - cały repertuar organizacji zbiorowego zarządzania, w tym utwory zagranicznych twórców oraz artystów wykonawców. Musi być ono - w myśl zasady asymilacji - rozumiane jednakowo w odniesieniu do twórców krajowych oraz zagranicznych. Nie ma zatem podstaw do różnicowania wyłączenia stosowania tego domniemania w zależności od przynależności twórcy do jednej z wymienionych grup. Samo wskazanie, że na określonym polu eksploatacji działa inna organizacja zbiorowego zarządzania nie może być utożsamiane z wystąpieniem przesłanki, o której mowa w art. 105 ust. 1 zdanie drugie u.p.a.p.p. Sąd Apelacyjny nie miał co do tego wątpliwości przy ocenie legitymacji procesowej strony powodowej w zakresie wynagrodzenia dochodzonego na rzecz współtwórców krajowych. Wadliwie zatem uznał, że powołanie się przez stronę powodową na umowy o wzajemnej reprezentacji stanowi wystarczającą podstawę do skutecznego zakwestionowania jej legitymacji procesowej w odniesieniu do współtwórców zagranicznych. Ocena ta była nieuzasadniona tym bardziej, że strona pozwana podważała fakt zawarcia umów o wzajemnej reprezentacji, zaś Sąd Apelacyjny przyjął, że okoliczność ta nie została przez stronę powodową wykazana. Niezrozumiałe jest więc dlaczego brak

legitymacji procesowej wywiedziony został ze zdarzenia, którego wystąpienie zostało zanegowane oraz jakie w istocie przesłanki stanowiły podstawę do uznania, że z domniemania przewidzianego w art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p. korzystają inne organizacje. Prezentując takie zapatrywanie, Sąd Apelacyjny naruszył zarówno wymieniony przepis, jak i art. 104 ust. 2 u.p.a.p.p.

Organizacja zbiorowego zarządzania realizująca uprawnienie współtwórców do wynagrodzenia przewidzianego w art. 70 ust. 2¹ (poprzednio ust. 2) pkt 4 u.p.a.p.p. nie musi wykazywać praw do konkretnych utworów. Strona powodowa, wskazując na swoją legitymację procesową w odniesieniu do współtwórców zagranicznych, nie była więc zobowiązana do przedstawienia wykazu konkretnych utworów muzycznych składające się na oznaczone utwory audiowizualne, objęte żądaniem pozwu. Sąd Apelacyjny, prezentując w tej kwestii odmienne stanowisko, dokonał błędnej wykładni wymienionego przepisu.

Niewątpliwie stosowne wynagrodzenie w rozumieniu art. 70 ust. 2¹ (poprzednio ust. 2) pkt 4 u.p.a.p.p. to takie wynagrodzenie, jakie współtwórca otrzymałby, gdyby korzystający z utworu audiowizualnego czynił to na podstawie umowy (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 marca 2004 r., II CK 90/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 66, z dnia 29 listopada 2006 r., II CSK 245/06, niepubl. i z dnia 15 maja 2008 r., I CSK 540/07, niepubl.). W orzecznictwie zwrócono uwagę, że w przypadku, gdy organizacja zbiorowego zarządzania nie dysponuje zatwierdzoną tabelą wynagrodzeń i strony nie określiły wynagrodzenia w drodze porozumienia, wynagrodzenie powinno być ustalone przez sąd zgodnie ze wskazaniami zawartymi w art. 110 u.p.a.p.p., tj. z uwzględnieniem wpływów osiągniętych z korzystania z utworu oraz charakteru i zakresu korzystania. Sąd powinien przy tym wziąć pod uwagę ceny wolnorynkowe stosowane na rynku krajowym i zagranicznym, w tym także stawki stosowane przez inne organizacje zbiorowego zarządzania za korzystanie z utworu na takim samym polu eksploatacji i porównać je z proponowanymi przez strony. Jeżeli stawka proponowana przez organizację zbiorowego zarządzania, w oparciu o przyjętą przez nią, ale nie zatwierdzoną tabelę, nie odbiega od powszechnie stosowanych na danym polu i odpowiada zasadom wskazanym w art. 110 u.p.a.p.p., może być przyjęta za

podstawę określenia wynagrodzenia należnego twórcy od korzystającego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 321/07, niepubl.).

Strona powodowa odwołała się do stawki określonej w niezatwierdzonej tabeli, według której wyliczyła wysokość dochodzonej należności i przedstawiła dowody wskazujące – jej zadaniem – na poprawność tego wyliczenia. W takiej sytuacji Sąd Apelacyjny nie mógł ograniczyć się do stwierdzenia, że dochodzone wynagrodzenie nie może być uznane za stosowne i na tej podstawie oddalić żądanie jego zapłaty. Obowiązkiem Sądu było dokonanie oceny przedstawionych dowodów i dokonanie wyboru odpowiedniej stawki wynagrodzenia. Dopiero w razie stwierdzenia, że do dokonania tego wyboru wymaga wiadomości specjalnych, należałoby rozważyć potrzebę zasięgnięcia dowodu z opinii biegłego, nie wyłączając możliwości skorzystania w tym zakresie z uprawnienia przewidzianego w art. 232 zdanie drugie k.p.c. Sąd Apelacyjny oceny takiej nie przeprowadził, co usprawiedliwia zarzuty naruszenia art. 70 ust. 2¹ (poprzednio ust. 2) pkt 4 i art. 110 u.p.a.p.p., art. 230 i art. 233 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 232 zdanie drugie k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c.

Za bezzasadne należało uznać zarzuty naruszenia art. 6 k.c. w związku z art. 228 § 1, art. 230 i art. 391 § 1 k.p.c. Uznanie przez Sąd Apelacyjny, iż strona powodowa nie wykazała, że utwory muzyczne w filmach zagranicznych, za które domaga się zapłaty wynagrodzenia, są objęte dyspozycją art. 5 u.p.a.p.p., nie było wynikiem naruszenia przepisów prawa procesowego, lecz wadliwej wykładni przepisów prawa materialnego.

Zamierzonego skutku nie mogły wyrzucić zarzuty naruszenia art. art. 233 w związku z art. 230 i art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 233 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 105 ust. 1 u.p.a.p.p., gdyż dokonana przez Sąd Apelacyjny analiza metryk, fiszek oraz umów o wzajemnej reprezentacji nie miała istotnego dla oceny zasadności dochodzonych roszczeń.

Na uwzględnienie nie zasługiwał również zarzut naruszenia art. 224 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., którego słuszności strona skarżąca upatrywała w podjęciu rozstrzygnięcia o roszczeniach z tytułu wynagrodzenia przed zobowiązaniem strony pozwanej do zadośćuczynienia roszczeniu informacyjnemu.

Żądanie organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi udzielenia na podstawie art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. informacji niezbędnych do określenia wysokości dochodzonych przez nią opłat podlega rozpoznaniu - jak wyjaśnił to Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 17 września 2009 r., III CZP 57/09 (OSNC 2010, nr 4, poz. 49) - w postępowaniu procesowym. Roszczenie to ma charakter pomocniczy w stosunku do roszczenia zasadniczego z tytułu wynagrodzenia dochodzonego przez organizację zbiorowego zarządzania; postępowanie wywołane jego zgłoszeniem nie musi być immanentnie związane z innym postępowaniem rozpoznawczym, gdyż uzyskane w nim informacje mogą posłużyć jedynie do kontroli danych, które zostały wcześniej dobrowolnie przekazane lub do dokonania podziału świadczeń między uprawnionych.

Roszczenie informacyjne zmierzające do uzyskania danych niezbędnych do określenia wysokości należnych współtwórcom wynagrodzeń i opłat powinno poprzedzać zgłoszenie roszczenia o ich zapłatę, gdyż każde żądanie zapłaty musi być określone w pozwie kwotowo (zob. art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c. i art. 19 § 1 k.p.c.). Strona powodowa z obydwoma tymi roszczeniami wystąpiła w jednym pozwie i Sąd Apelacyjny orzekł o nich jednocześnie, pozostawiając poza zakresem swoich rozważań kwestie wzajemnej relacji postępowań wywołanych ich zgłoszeniem. Rozstrzygnięcie to może nasuwać zastrzeżenia, gdyż z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika jednoznacznie, w jaki sposób Sąd Apelacyjny rozumiał istotę zgłoszonego roszczenia informacyjnego. Ocena zasadności tego roszczenia sprowadzona została do stwierdzenia, że jego uwzględnienie nie mogłoby usprawiedliwić roszczenia o zapłatę wynagrodzenia w części odnoszącej się do utworów wykorzystanych w filmach polskich, jako że „strona powodowa nie wykazała w dostateczny sposób stawki, w oparciu o którą domagała się wynagrodzenia”. Konstatacja ta nie ma jednak znaczenia dla oceny zasadności poddanego osądowi roszczenia informacyjnego, skoro wyboru właściwej podstawy obliczenia wysokości dochodzonego wynagrodzenia powinien dokonać - jak już wspomniano - sąd, stosując kryteria wskazane w art. 110 u.p.a.p.p.; wykazanie przez organizację zbiorowego zarządzania zasadności stawki przyjętej do

obliczenia tego wynagrodzenia nie jest przesłanką uwzględnienia roszczenia informacyjnego.

Właściwej podstawy do oceny prawidłowości jednoczesnego rozstrzygnięcia o roszczeniu przewidzianym w art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. oraz roszczeniu zasadniczym nie może stanowić art. 224 § 1 k.p.c. Zarzut naruszenia tego przepisu nie mógł więc wyrzucić zamierzonego skutku.

Z tych względów Sąd Najwyższy - mając na uwadze okoliczność, że zarzuty podważające ocenę braku legitymacji procesowej strony powodowej skierowane zostały zarówno przeciwko rozstrzygnięciu o roszczeniu zasadniczym, jak i pomocniczym - na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.